

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

§. 1. De speciebus Visus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

25 Obiic. quinto: Volitio libera quæ dependet à duplici hac cogitatione dependet ab utraque per se & immediate: ergo non potest non dependere ab utraque: ergo non potest non esse libera. Respondeo antecedens esse falsum, sæpè enim dixi volitionem non dependere à cogitatione retrahente ab illa, & modò assero neque per se dependere ab hac cogitatione inuitante, esset enim eademmet volitio variata cogitatione, ex vi cuius elicitur, dummodo cognitio variata repræsentet idem obiectum, & dixi posse de potentia Dei absoluta dari hanc numero volitionem absque illa cogitatione, sed adhuc admissio antecedenti, non tenet consequentia, quia positus his duabus cogitationibus potest hic actus non esse liber ex diuerso modo, quo Deus in hunc numero actum influeret per decretum antecedenter efficax independenter à determinatione, voluntatis ratione cuius etiam modò liber sit tunc esset necessarius.

26 Sextò obiicies: Actus liber habet perfectiorem rationem voluntarij: sed ratio voluntarij est intrinseca actui: ergo habet perfectiorem rationem intrinsecam actus liber quam habet necessarius. Resp. rationem voluntarij in hoc statu duo dicere, exigentiam dependendi actus à cognitione, & dependentiam actualem à tali cognitione: exigentia dependendi est intrinseca actui voluntatis, dependentia actualis ab hac vel illa cogitatione est extrinseca, & secundum hanc rationem crescit perfectio voluntarij in actu libero, qui ratione libertatis habet maiorem perfectionem in ratione voluntarij. Ad argumentum in forma, Resp. Actus liber habet rationem perfectiorem voluntarij secundum id, quod actus voluntatis dicit intrinsecè in ipso actu, nego; secundum id quod pertinet ad rationem voluntarij tanquam quid extrinsecum actui, concedo: sed ratio voluntarij est intrinseca actui, distinguo minorem, secundum totam rationem quod dicit hoc perfectius voluntarium, nego: secundum aliquam rationem, concedo: ergo actus liber habet perfectionem aliquam intrinsecam, quam non habeat actus necessarius, nego consequentiam. Dixi rationem talis voluntarij dicere aliquid extrinsecum huic actui, de quo est disputatio, & abstraxi in argumenti solutione ab illa quæstione: An ratio voluntarij ut sit fit intrinseca actui, si tamen desideras huius quæstionis solutionem Resp. dependere ex alia quæstione videlicet in quo formaliter consistat ratio voluntarij ut sit. Si hæc ponatur in exigentia dependendi à cognitione, certum est esse adequatè intrinsecam actui voluntatis, qui per suam entitatem petit procedere à cognitione. Si ponatur in dependentia actuali volitionis à cognitione, ad huc non potest dici rationem voluntarij esse intrinsecam actui, hoc est illi conuenire per suam entitatem, quod sic probo. Omnis volitio sumpta in particulari potest dependere ab hac vel ab illa cognitione: ergo nulla singulariter sumpta dependet per suam entitatem ab hac cognitione, quia si ita dependeret non posset non dependere, quod enim alicui entitati per se conuenit, nunquam abesse potest: ergo neque volitio in communi per se dependet à cognitione in communi, quia dependentia in abstracto sumenda est eodem modo, quo est in indiuiduis præcisè hac vel illà differentia, & si volitio in communi haberet hoc, quod est per suam entitatem dependere à cognitione, hoc prædicatum esset in qualibet volitione in particulari, & non posset aliqua singularis volitio hanc dependentiam non habere. In alio sensu posset hæc dependentia in communi dici intrinseca, non quia conueniret volitioni per suam entitatem, sed quia adhuc de potentia absoluta non posset ab illa separari, sed adhuc hoc modo affirmo dependentiam actualem volitionis à cognitione, neque rationem voluntarij in hac dependentia constitutam non esse intrinsecam actui voluntatis, quia de potentia Dei absoluta potest volitio fieri sine cognitione, in quo casu ab illa non dependebit, neque erit actu voluntaria, si ratio voluntarij actualis constituatur per dependentiam actualem volitionis à cognitione.

27 Obiicies septimò. Potentia libera differt essentialiter à necessaria: ergo actus liber differt essentialiter à necessario. Resp. comparisonem fieri posse inter potentiam naturam necessariam operantem, & libertatis incapacem, sicuti intellectus, aut potentia visiva & potentiam ex natura sua liberam, vel inter potentiam necessariam ex defectu alius prærequisiti ad libertatem, quod potest habere, sicuti inter voluntatem præuentam cogitatione obiecti

tantum sub ratione boni, quæ necessario illud amat, & voluntatem præuentam cogitatione bonitatis, & malitiae in obiecto in actu primo potente amare, & non amare. Si prioris acceptione essentialiter differentis comparatio fiat inter potentias secundum modo acceptas, non different essentialiter, sed tantum accidentaliter per cognitionem, vel aliud principium cum quo de facto coniungitur hæc potentia, & non alia, quæ cum illo coniungi potest. Eodem modo philosophandum est in actu intellectus, qui formaliter non potest in se esse liber, & essentialiter differt ab actu voluntatis, siue libero, siue necessario, qui libertatem potest habere. Actus verò voluntatis, qui necessarius fuit productus, & liberè potuit produci, non differt essentialiter ab alio actu voluntatis circa idem obiectum liberè elicitum, quia uterque potuit esse necessarius, & uterque liber, & libertas actualis, quæ est in hoc, & non in illo tantum dicit indifferentiam ex parte principij extrinsecam actui.

CONTROVERSIA XIII.

De speciebus impressis potentiarum materialium, & spiritualium.

PECIES sunt qualitates quædam, quæ potentias complent in ordine ad actus intentionales sive materiales, quæ sunt spirituales; ideo placuit de illis disputare, postquam iam explicaueram naturas omnium potentiarum. De illis variæ quæstiones exagitantur: sunt autem in quibus potentiis quæ sit illarum causa? quomodo ad actus concurrant? Quas quæstiones latè chartæ scripsere auctores antiqui, atque moderni. Conimbricenses legito lib. 2. cap. 6. & lib. 3. cap. 5. apud quos ad satisfactionem pro quacunque sententia peruectus inuenies auctores: quidam enim species omnibus potentiis denegabant; alij eas potentiis materialibus concedebant, & spiritualibus negabant; alij omnibus potentiis iuxta diuersas illarum naturas has species largè impertiuntur: quos hic referri plus molestia, quam utilitatis asseret lectori, qui apud plurimos omnium opiniones relatas inueniet; adducam tamen nonnullos inter meas conclusiones explicandas. Quæ de hac re cõmonis sententia docuit stricto calamo scribam, quæ autem minus communia sint laxiori tractabo, in omnibus pertingam omnia, quæ ad plenam, atque perfectam rei intelligentiam mihi necessaria visa fuerint.

PUNCTVM PRIMVM.

An dentur species sensuum externorum.

§. I.

De speciebus visus.

SIT CONCLUSIO. Potentia visiva indiget speciebus, sed ad proprios actus exercendos. Hæc docent omnes, qui species in aliqua potentia admittunt, in nulla enim argumenta adeò efficacia pro speciebus defendendis reperiuntur. Sit primum huius conclusionis argumentum ratio desumpta ex manifesta experientia: Color, & lux sub distantia non modica videntur: ergo color, & lux concurrunt ad visionem aliis in quacunque distantia: imò etiam si non extisterent, posset videri, sed non concurrunt immediate & per se: ergo medio aliquo effectui ab illis producto. Minorem probo: Color, & lux distant à potentia: ergo non possunt per se, & immediate concurrere.

Dices lucem, & colorem distantem saltem approximari potentie media luce existente in medio. Contrà: Do, obiectum posse media luce approximari, sæpè inter obiectum visum, & potentiam visivam nulla intercedit lux, quæ videri possit, ut cum quis existens in specu perobscuro videt obiectum

obiectum lucidum, existens extra specum: ergo tunc obiectum illud non approximatur media luce existente in medio: ergo media specie ab illo producta.

3 Secundò probatur: si inter obiectum videndum, & potentiam visivam ponatur corpus opacum, impeditur visio: ergò, quia corpus opacum non est medium aptum, ut per illud diffundatur actio obiecti, sed hoc non potest concurrere per se propter rationem dictam: ergo concurret medio effectu à se producto productio visiois, seu speciei expressæ, qui effectus, seu virtus productiva speciei expressæ, species impressa appellatur.

4 Efficacius probatur eadem conclusio exemplo reflexionis factæ in speculo, quod si facie obiectas, reddit illius imaginem eodem modo, ac si te ipsum tibi ante oculos obiectes, quod fieri non potest, quin obiectum visum aliquem diffundat effectum per medium, qui speculum tangens, iterum reflectat, sicut lux in crystallo, & in pariete color, & aliæ huiusmodi qualitates. Eadem reperitur reflexio, licet non adeo perfecta in aqua, in chalybe, lacte, aliisque quam plurimis corporibus, maxime in diaphanis.

5 Deinde probatur eadem conclusio ex perspicillis, mediis quibus videtur obiectum iam clarius, iam obscurius, maius, vel minus secundum diversitatem perspicilliorum. Insuper dantur perspicilla ita elaborata, ut vnum obiectum, ita multiplicent, ut multiplex appareat. Talia sunt perspicilla rotunda in plures partes, quasdam aliis eminentiores per acutos angulos divisa, quæ vulgo *achauados* dicuntur. Deinde lapis philosophicus, seu triangulare vitrum ita representat obiecta, ut illa inter se confundat, & multiplici, apparentique variegata colore potentia illa representet, quæ omnia fieri non possunt, quin aliquod principium detur visiois diversum secundum medij diversitatem, quod ab obiecto procedit, & species impressa dicitur.

6 Ex experientia adducta vitri triangularis rationem colliges, propter quam, quando in eodem speculo sunt diversi circuli in quolibet illorum totum repetatur in obiectum, quod non repetitur in toto speculo quantumvis grandi. Circuli enim aguntur linea extrema acuta illos dividere figura, seu positione à reliquo speculo, ratione cuius lineæ species, quæ reflectuntur à quolibet circulo non cōtinuantur cum aliis in simplici representatione obiecti, sed species cuiuslibet circuli adequatè obiecti figuram representat. Idem continget, si duo specula coniungas non eandem rectitudinem habentia, sed efformantia angulum quemdam acutum ea parte, qua coniunguntur, tunc enim quodlibet illorum adequatè representabit obiectum, siue physicè sint vnita, siue diuisa: si autem eadem specula ponas supra mensam planam vnum alteri coniunctum, ita ut illorum iunctura nullum efformet angulum, eodem modo in vtroque faciem videbis, ac si esset vnum tantum speculum, mediam, videlicet, in vno, & mediam in alio.

7 Dubitatis circa reflexionem speculi: cur obiectum representetur distans ab alio. Resp. speculum, & quodvis aliud corpus reflectens species reflectere representativas obiecti in tanta distantia, quanta illud representarent species directæ in speculo existentes. Inde quò magis quis accedit à parte antea ad speculum, eo videtur magis accedere à parte post illius figura, existens post speculum, & magis recedere, quò magis obiectum visum ab speculo recedit.

8 Ex hoc poteris cognoscere rationem propter quam turris visa in qua ordine videatur inuerso, fundamentum eminentius, & suppressior pars illius extrema: cum enim fundamentum sit magis propinquum aquæ, species reflexæ illud representant cum maiori propinquitate; cum verò pars superior turris magis distet ab aqua, hæc reflectit species, quæ illam magis distantem representent, ratione quarum fundamentum turris apparet, quasi superius parte superiori eiusdem.

S. II.

De speciebus aliorum sensuum.

9 PRIMA CONCLUSIO. Sonus, qui est obiectum auditivæ potentia non percipitur mediis speciebus, sed immediatè simul cum potentia sui sensationem producit. Hæc conclusio est contra P. Soar lib. 3. de anima cap. 21. contra Francisc. de Quiedo Philosoph. Tom. II.

Hurt. disp. 12. sect. 1. & contra Arriaga disp. 4. sect. 1. subsect. 3. Patronos habet Ochamum in 2. q. 17. & 18. Gabrielem q. 2. Greg. in 1. dist. 3. q. 1. & in 2. dist. 7. q. 3. qui negant omnibus potentiis externis species impressas. Hac vnica ratione illam persuadeo: quotiescunque percipitur sonus, est sufficienter approximatus, ut immediatè, & per se producat sensationem sui: ergo non indiget speciebus superadditis, ut sentiatur. Consequentiam probor totum fundamentum assignandi has species desumitur ex distantia obiectorum, ut per se ipsa immediatè suas sensationes producant, propter quam non illis possumus tribuere tanquam principiis immediatis influxum in sensationes, quibus percipiuntur, sed mediatum tribuimus ratione specierum, quæ immediatè procedunt ab obiectis, & sensationes producant tanquam principia immediata, mediis quibus obiecta concurrant: ergo destructo hoc fundamento nullum remanebit ad has species, quas ex alio capite non cognouimus constituendas: ergo non constituendæ, sed abigendæ sunt: ergo. Integra erit huius conclusionis ratio, si probem illud antecedens, quo posui, sonum esse sufficienter approximatus potentia ad suas sensationes immediatè edendas.

Obiicit primo Arriaga loco supra citato, ex reflexione soni, quæ fit Echo, inferri specierum reflexionem. Resp. Echum fieri per reflexionem soni realis; non verò specierum intentionalium. Hanc conclusionem impugnatur, quia dici nequit, eundem numero sonum ferri ab aere, & iterum ad potentiam redire. Hoc fateor, ego enim non affirmo, reflectere eundem numero sonum, sed alium productum à primo, vel à sono existente in obliuente, quod Arriaga non impugnatur.

Obiicit secundò. Cum quis concionatur, duo, aut tria milia hominum audiunt integras voces: implicat autem, integrum aërem, in quo vox efformatur, ad omniū aures provenire, neque pervenire potest alius sonus similis, quia nullus dicit Ecclesiam esse repletam voce sicut dicimus, esse odore plenam: ergo ex eo, quod sentimus vocem non diffundi per totam Ecclesiam, & odorem diffundi.

Respondeo omnes audientes eundem concionatorem eandem vocem percipere, id est, eundem sonum immediatè productum à concionatore, non per applicationem immediatam eiusdem soni ad omnium aures; sed mediis aliis sonis similibus eiusdem rationis, productis à sono immediatè concionatore producto. Ad confirmationem. Resp. Nullius esse momenti: illius fundamentum tantum sumitur ex communi modo loquendi, qui non semper ex nativis reum trahit originem; sed ex vulgari apprehendendi modo, qui multoties longè aliter attingit res, quam sunt in se. Sed ad illud, quodcumque sit. Respondeo: Vocem non dici quemcumque sonum, etsi omnino similem sono producto immediatè ab animali: sed importare sonum immediatè ab animali productum, qui tantum est in parte aëris immediata concionanti, vel alio modo vociferanti; & ita, quamvis totum cubiculum repletum est sono, non tamen repletum est voce.

Obiicit Arriaga: Eodem modo posse dici colorem videri medio alio. Hoc non posse dici, adhuc de luce, probavi semel, & iterum, & de colore certissimum est, quia aer non est capax coloris, quod à posteriori nobis constat. Deinde, quia color est qualitas natura sua diu durans ac proinde, si cum ego video colorem viridem distantem in arbore, aer colorem viridem recipiet amota arbore, aer permaneret viridis, quod asserere, falsum, ac ridiculum esset.

Obiicit. Si produceretur sonus vsque ad aures, & sonus ibi existens produceret auditionem, non posset vllò modo percipi, ex qua parte veniret sonus, sicut non potest percipi in gustu, ex qua parte veniat sapor, quia sonus immediatus potentia non potest esse representativus obiecti distantis, scilicet, presentia soni loco distantis. Respondeo auditum non tantum percipere sonum immediatum potentia: sed etiam sonum distantem, qui simul cum propinquo sui ipsius, atque presentia propria speciem expressam producit. Ad exemplum de sensu gustus. Respondeo, pariter non tenere, quia, sicut in opinione adversariorum hæc est mala consequentia: *Gustus non percipit saporem distantem: gustus non recipit species à suo obiecto*.

Q 2 ERGO